

szombat, aug. 7.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; budapesti napló: egy bogár a keleti rajból, új „Ismerettár”, egy ifju Budapesten elveszett, az Árvizkönyv 5ik kötete megjelent, irodalmi újdonságok, játékszini krónika; 'sa't.; a magyar orvosok és természetvizsgálók Pesten tartandó 2ik nagygyűlése ügyében; nemz. játékszini újdonság; Rónay Károly; 'Verőce megye: a' megyei és urodalmi börtönökben a' rabok tíz évi statistikája, gazdasági hírek; 'sa't.; soprony-vasi szederregylet közgyűlési credvénnye; az ág. hitv. evang. iskolák oktatóinak Zay-ugréczi gyűlése; nyilvános köszönet; felelet Nyilvánosi közleményére az abauji reform. egyházmegye gyűléséről — vége —; mértékletességi és káromkodás elleni egyesület Fehérmegyében; 'sa't.) Spanyolország (angol csempészek növekedő szemtelensége; az alhucemasi zendülők elfogatva: 'sa't.) Anglia (a' választások egészen bevégeztetvük; nagy élénkség a' hajógyárakban; 'sa't.) Franciaország (készületek a' jul. ünnepekre; Toulouseban a' zavargás nem ujlott meg; 'sa't.) Külföldi elegyhir. —

Magyarország és Erdély.

Ö cs. 's ap. kir. Fels. Hadáry Antal m. kir. udv. kancelláriai fogalmazót egész évpénzzeli nyugalmaztatásakor egyszersmind „kir. udv. tanácsos czimmel” méltóztatott legkegyelmesebben földiszíteni; Takács Sándor győr megyei főszbirót a' dunántuli ker. tábla számfelletti fizetéses ülnökévé; Frank Józsefet, a' pesti helybeli katonaság főkari orvosát pedig magyarországi igazgató táborig főkari orvossá, mely hivatallal „cs. kir. tanácsos” czim van összekötvé, méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni 's Bakos Imre verseczi sóárnokot nyugalmazni.

Mihálik Vincze a' bácsi kamrai urodalmakban playnai erdősztiszt és Stelzner József pozs. 30di áruvizsgáló jul. elején meghalálozott.

Fömlé. Kopácsy József hg-primás báró Szörényi magzakadta következtiben a' verebély-szengyörgyi egyházmegyei székhez tartozó sunyoghatári egy egész telket Motesiczky Pál cs. kamarásnak adományozá; hova ez e' napokban be is iktattatik. —

Budapesti napló. A' juliusi forró napok egy bogarat hoztak létre, mit ezennel sietünk a' t. közönségnek bemutatni. Bogarat? Igen is, bogarat! Bocsánatot kérünk, hogy illy csekélységnek látszó tárgyról szólunk, de gyakran csekély dolgok szoktak nagy eseményeket magok után vonni, 's ki nem tudja, hogy a' romai capitoliumot ludak, egy német várost pedig kecskéborbe burkolt szabómester szabadíták meg az ellenség hatalmától; hátha e' bogár is egy hatalmas ügynek dongja diadalát vagy gyászos kimulását? A' bogarászat fájdalom! nem tartozik szaktudományunkhoz, 's azért előre bocsánatot kell kérnünk, ha e' kérdéses bogarat nem bírjuk neme és faja szerint illőn leírni és megnevezni; annyit azonban e' tudatlanságunk dacára is mondhatunk, hogy az nem fénybogár, hanem a' dongók azon fajához látszik tartozni, mely a' lovakat meleg napokban rendkívül szokta bősztantani, mert e' bogár igen igen sokat dong lovakról, 's valószínűleg azért, mert mindenki leginkább arról szeret szólni, mivel gyakrabban szokott érintkezésbe jöni. Miért ne tehetnék ezt tehát a' bogarak is? De lássuk, miért kell e' dongóról szót emelnünk. F. hó 4ikén illy czimű röpirat jelent meg Beimel bőtüvel: „A' kelet népe közt egy ember 1841. Irta „Keletrajból egy bogár.” kSr. 82 lap, ára 40 kr. pgő. Mutatványul szolgáljon a' dongó bevezetése „Ábrándkép” czim alatt, mely bőtürel bőtüre így hangzik: „Midőn még nem leteze semmi, — midőn még a' képzelhetlen „Atomok” — boríták a' semmiséget; midőn még a' semmiségben — tán az ugynevezett — „sötétség” — leplezé a' netalán leendőket; — midőn még, mondom, az emberi felfogás szerint csak valami — most képzelhetlen „chaos” — lehet: akkor tehát mi sem vala, nem de? — volt igen! — egy képzelhetlen „való” — de ezen való nem vala szemlélhető, mert a' kaján látvány, ha lett volna is, a' sötétséggel nem dacolhata; — sem hallható; mert a' ravasz hir, ha lett volna is kitől, még meg sem hallgatták vala. — Tehát azon semmiség közt mondott „való” tán csak pipázva; (hisz nem volt miből) létezhetett; — semmiről tanakodva önmagával a' hatalmában volt leendők sorsáról? — oh nem! — mély esendben ugyan, de nagy tervet készítendő — (p. o. mint most egy nemzet boldogítása) létezett csak magányban, segédre szükségét nem látván; — mert véghetetlen hatalmu, és véghetetlen belátásu levén, — önkaratja azonnal valósulva tön. — E' valósulások közt, az adott világosság első helyet foglalván; látható vala: miként a' véghetetlen valónak még a' semmiségbeni léte is nemcsak pipázás — hanem, mondom, a' lett világosság által szemlélhetővé tön: „a' sorskönyvének a' semmiségben munkált terve” — már ugyan nem egész épségében, mivel némelly alakjai ez anyagi földünknek már valósulvák, 's a' sorskönyvből reá háramló „jó” — elhintve vala. — Ez a' bevezetés; leírása szinte kifárasztott! Vajjon érték e' Olvasóink? Fejűnket merjük egy rossz garasra tenni, hogy nem. 'S a' munka többi része még ennél is érthetlenebb. Furosa dongó! magyarul hangzik dongása, és még sem érthetni! csupán a' 40ik lap végén van egy igen is kézzel fogható czélzás, melyet hihetőleg az országot közepén gondolt ki büzös mulatsága közt a' dongó; e' czélzás azonban olly botrányosan piszkos és illetlen, hogy az illető hihetőleg lesujtja majd légyesapójával dongó uramat, ha nem irtózik orrát megbősztantani nyughelye fölzavarása által. Bocsánat e' kissé trivialis hangért, melybe szokásunk ellen estünk; de igazolásunkul ime idézzük az érintett ocsmány sorokat: „Még ollyan (egyed) is lehet, ki azon sopánykodik: nőtelen vagyok, 3ezer pgő forintom is van évenként, — de több kellene, de itt olvasom az „óvás”-t — nem adnak többet pufra, az öt lóbol, négy; a' négyből három lett és mind eladtam ezt már kocsisommal együtt; a' bérkocsi nem állhat regtől éjfélig a' szegletháznál; vége mindennek — desperálok, tüstint leugrom, pedig most már a' második emeletből — az istenért! ezt ne tegye. Ha egy illyen valahol létezne, én egy tanácsot adnék neki: hogy a' már ugy is nem sokára orratlan „nimfától” szökjék el.” Kérdjük már most: mit érdekel az olly dongó, ki hazai szent ügy palástja alatt illy ocsmány privát viszonnyal merészel közönség elibe lépni? Megvetést! A' 37ik lapon mondja e' dongó, hogy mint tanuló csak egyszer kapott verést; valóban

kár, mert ha többször kapott volna, ugy most talán nem érdemesitné magát illy megkülönböztető jutalomra. E' kis eltérés után még csak annyit mondunk, hogy e' dongából még csak annyit sem bírtunk megérteni: vajjon a' „Kelet népe” mellett vagy ellene van e' intézve, 's e' szerint mindenki igen jól fog cselekedni, ha két huszást más jobbra kimelendi meg, mely rövid idő mulva sűrűn fog e' tárgyban kínálkozni Záborszky ur munkája ugyan sajtó alatt van már, 's Kossuth ur is hihetőleg még e' hónapban fog megjelenni, mely majd ugyanazon időben németül is kijövend, mit, mellesleg legyen érintve, egyáltalában nem bírnak helyesleni, miután a' „Kelet népe” is csupán magyarul jelent meg, 's nehezen fog németre fordíttatni, mert Széchenyi István gr. több munkájában tett már ovást azok lefordíttatása ellen. Mi ezélra tehát német védirat ott, hol német vádirat nem létezik? Kossuth ur oda nyilatkozék lapjában, hogy egyenlő fegyvert akar használni a' ns gr. ellenében, 's szabad legyen nyíltan kimondanunk, hogy nyilatkozata meg leend szegve, mihelyt védirata két nyelven jelenik meg az egy nyelvű vádirat ellenében; ha mindazáltal ez utóbbi iski talán német nyelven jöni, akkor gáncunkat előre is örömet visszavonjuk. — Mult naplónkban érintők, hogy Heckenast könyvtáros ur az Ismeretek tárához pótlékköteteket szándékozik kiadni, most örömmel sietünk e' hirt oda módosítani, miszerint a' kiadó ez első tervéről lemondá, és egészen új, Ismerettár” szándékozik kiadni, melynek tulnyomólag nagyobb része csupán magyarországi tárgyakat foglaland magában. E' munka bőtürendben minden ország-lási, tudományi, pol. 'sa't. tárgyat közlend hazánkról, legnagyobb részint eredeti dolgozatokban, 's mintegy 6-8 kötetben fog megjelenni, 's minden kötet több füzetre leend fölözítva, hogy a' megszerzés vagyontalanabbakra nézve is könnyítessék. A' szerkesztési főfelügyelést Kossuth ur vállalá el, 's a' szerkesztésre Gyurmán ur bizott meg. A' dolgozó-társakra nézve csak annyit említünk most, hogy publicistáink, szónokink és íróink jelesbjeinek nagyobb része egész készséggel igérte már meg együtt-munkálását e' nagyszerű és közhasznu vállalat előmozdítására, melynek őszintén 's egész lelkünkől legnagyobb szerencsét kívánunk, hogy mind a' közönség, mind a' vállalkozó tökéletesen elégtelnek lehessenek. — A' szegény gyermekek pesti kórháza javára tegnapelőtt adaték első mutatványul műkedvelők által a' német színházban „Norma” dalj. fölemelt belépti díjak mellett, olly nagyszámu közönség előtt, hogy több nappal az előadás előtt már semmi zártszéki vagy páholyjegyeket nem lehet kapni. Az előadás minden várakozást meghaladt, 's több műértő mondá, hogy azon színházban hasonló jelességű Normát (Odescalchi marquisnő) még nem igen lehet hallani. Uffer k. a. (Adalgisa) is jelesül felelt meg a' fővállalt szerepnek. Bár a' többi előadás is hasonló gyümölcsözék a' jó ügy számára! — E' hét elején jelent meg Trattner-Károlyi bőtüvel igen csinos kiadásban: „Értekezés a' léles italokról, kór-oktani és orvosrendészeti tekintetben. Irta orvostudor-rá létekor Óváry Pál.” nSr. XVI. és 35 lap; a' munka Vigyázó Antal bírónak van hálajelöl ajánlva, ki a' szerző életét a' szomorú emlékü árvizkor megmentő, 's az értekezés tanúsítja, hogy Vigyázó ur jeles elmét tartott meg a' szenvedő emberiségnek. — Szinte most jelent meg 's 2fr. 30kr. pgőben kapható a' „Budapesti Árvizkönyv Vik és utolsó kötete, nSr. 350 l. az előbbi kötetekhez hasonló igen díszes kiadásban; tartalma: Mária emlékezete, Szemere Bertalantól, kinek külföldi utazása rövid idő mulva 2ik kiadásban jelenend meg Heckenast G. költségin; A' karthausi, 3ik és 4ik rész, Eötvös József bárótól, a' maga nemében e' munkát egyetlennek mondhatni magyar irodalmunkban, 's legnagyobb figyelemre méltónak; Rokontra lelés, Mózes VIIIik törvényének meg nem tartása, és Legszebb hölgy, Döbrentei Gábortul. Ezen mind külsejére, mind belsejére nézve igen jeles gyűjteményt ismételve ajánljuk t Olvasóink pártoló figyelmébe. — Ugyan e' héten hagyá el a' sajtót, 's két ezüst huszason minden könyvtáránál kapható, a' „Szinmütár” 22ik füzet: „Ármány és szerelem”, szomoruj. 5 felv., Schiller után ford. Szenvey. A' 23ik füzet még vásár előtt fog megjelenni és érdekes eredeti újdonságot hozand. — Nemzeti szinpadunkon jul. 30ikán „Belizár” dalj. 3 felv. adaték, Abresch, a' bécsi udv. dalszínház tagja, Alamir szerepében mint vendég lépett föl 's tetszést nyert, mely hihetőleg még osztatlanabbá leend, ha többszöri föllépés által a' nyelv nemtudásból származott elfogultságát levetkőzend; 31ikén bérszünettel először Egressy Gábor jutalmára „Lázár a' pásztor” szinj. 5 felv. Bouchardy után francziából ford. Sarlay a' m. tud. társ. költségin; a' darabnak van ugyan hatása, de rendkívüli hosszúsága mégis untató, és tulzott bonyolítása kissé fárasztó; az előadást jobbak közé sorozhatni; legkitünőbb volt Egressy a' czim-szerpében; aug. 1sején „Sanct-Georges lovag” szinj. 3 felv.; 2ikán „Alvajáró” dalj. 2 felv., Carl H. a' czimszerpében mint vendég; 3ikán „Természet és műveltség” vigj. 4 felv., 4ikén másodsor „Lázár a' pásztor” szinj. 5 felv.; 5ikén „Mézes hetek” vigj. 2 felv., melyben Szákfy mint vendég lépett föl, és „Én voltam”, vigj. 1 felv.; a' színházi közönség darab idő óta foilyást esőkén, 's csak az szolgálhat némi vigasztalásul, hogy a' német színházak is jobbadán üresek, sőt mi több, a' budai szinpadon (arenában) mult hó egyik vasárnapján a' nézők rendkívüli csekély száma miatt játszani sem lehet. — Nem rég egy 19

évi fiatal ember Budapesten elveszett, mely szomorú eseményt a „Pesti Hirlap” fölszólítása következtében itt *) egész terjedelmében sietünk közölni, azon buzgó ohajtással, bár szép reményű fiát a szerencsétlen atya ismétkeblére karolhatná! — A „Világ” 62dik számában megjelent 's ellenünk intézett daraboskodásra csupán azt jegyezzük meg, hogy olly hangon vitázni nem tudunk és nem is fogunk, mert különben is, mint állandó buzgó homoeopáthák, minden paprikás és borsos eledelt kerülni szoktunk. N. I. —

F. eszt. jul. 23án esti hét óraker idegguttaütés következtében hunyt el Zomboron Torontálban zombori Rónay (család régi neve szerint Oexel) Károly torontálmezei érdemült főszolgabíró 's helyettes alispán, 's volt országos őszseiró, élete 57ik évében. Kesergő özvegyén született nagy-budai Veremes Annán kívül gyászolják öt fiait: Móríczt Torontálmezei t. főjegyzője, 's Lajos kir. táblai hites jegyző. — Béke hamvaira.

(A magyar orvosok és természetvizsgálók Pesten tartandó 2dik nagygyűlése ügyében.) Már ugyan szerencsénk volt Magyar- és Erdélyország orvosait és természetvizsgálóit jövő sept. 6dik 's 8dik napjain Pesten tartandó nagygyűlésünkre hírlapilag meghíni, 's arra kérni, hogy a tisztelt résztvevőni kívánó tagok sept. 3—4 és 5dikén délelőtti 10 órától 1ig, délután pedig 3től 6ig az ujjvilágutczában levő Orvoskar-épület egyik földszini terében szükséges beiratás 's veendő napirend végett magokat előttünk személyesen megalázni sziveskedjenek. Gondolván mindazáltal, hogy tán előbbi hirdetésünket mindenki tisztelt hírsíkjában közlve nem olvasta, szükségesnek tartottuk fönjegyztetni határidőnket hírlapjainkba ezennel újra beiktatni, még pedig azon hivatalos kéréssel, hogy a gyűléseken szólni kívánó minden tag beiratáskor egy különös lapra azt is fönjegyezni ne terheltezzék: mely tárgyról és szabad tetszése szerint minő nyelven kívánand értekezni, hogy e végre a szükséges rendelkezések előre megtétezhessenek. Oda terjed még végül hivatalos kérelmünk: méltóztassanak tisztelt természetvizsgáló és orvostársaink mennél nagyobb számmal megjelenni, 's a terjedelmes természettudományok mezején fáradszón munkásság 's kísérletek által szerzett mennél több gyümölcsöket a haza oltárára letenni; de részünkről nem is kételkedünk, hogy haladó nemzetünk tudományos fiait minden igyekezteiket arra fordítandják, hogy zsenge csemetéink erős gyökereket vevén a haza javára állandóan virágozhassék és gyümölcsözdhessék is. Mi, bennünket illető fő kötelességünknek tartandjuk a megjelenendő nagy érdemű orvos-termesztvizsgálói közönségnek mind a tudomány, mind a kényelem és mulatság tekintetében erőnköz 's tehetségünkhöz képest segédkezéseket nyújtani. Pesten aug. 4kén 1841. Kubinyi Ágoston al-elnök. Flór Ferencz titoknok.

Jövő szombaton augusztus 14kén Szerdahelyi József ur javára bérszünettel először adatik: „Portici néma” hősi opera 5 felvonásban Scribe után fordította Szilágyi Pál. Muzsikáját szerző Auber. Az új disztivényeket festette Engert színházi disztító. Az előforduló tánczokat betanította 's rendezte Hasenhut balletmester. Az új öltözetek Podhraecky József ruhatárnok ügyelete alatt készültek. Asztalos Károly országos-igazgató-választmányi-titoknok.

Az 1840ki 5 törvényczikk következtében kiküldött országos választmány munkálatának könnyebbitése végett, ő cs. kir. fönsege az ország nádora fölszólítja az ország minden hatóságait, hogy az idei januarius hónap elejétől számítandó hat hónapi határ-idő alatt a hatóságok bürtöneiben 10 év alatt t. i. 1831-től kezdve 1840 végeig raboskodó gonosztevők iránt bizonyos adatokat nyújtsanak-be. Ns. Veröcze vgye, mellynek kebelében a megyei hatóságokon kívül két pallosjoggal bíró uradalom létezik, uegymint Veröcze és Valpó, sietett e hivatalos fölszólításnak pontos megfelelni, miert is főleg az említett uradalmakat arra utasítá, hogy ők a saját bürtöneikben tíz év alatt raboskodók iránti adatokat a megyei főügyészhez közöljék, mi annak idejében megtörténtvén, a megye tizti főügyésze az egész megye 10 évi rabjairól elkészített táblasorozatát a KK és RRnek annak idejében benyújtotta, 's ennek jelentése az Eszéki országos 30án tartott megyei közgyűlésből ő cs. kir. fönsegenek az Eszéki nádorának hivatalosan fölküldetett. E táblasorozat eredvényét, mint az egész hont érdeklő nyilvánosságú tárgyat sietünk a magyar olvasó közönséggel közölni; lássa t. i. a méltányos közönség, hogy ns Veröcze vgyéből valamint jelenleg, úgy „Jóval” a pesti Hirlap 39 száma előtt is jöttek a megye dolgait érdeklő tudósítások a magyar Hirlapokat olvasó közönség tudomására. Az 1831. év január elsejétől kezdve 1840. december utóljajig 's így tíz év alatt egész ns. Veröcze vgyében raboskodott 1215. egyed, ezek közül fölmentve lön 321. elítélve 894. — Az elítéltek között volt 35 szántsándékos gyilkos, 16 csecsemőgyilkos, 73 vétkes emberölő 's vérengző gonosztevő. 21 haramia, 4 gyujtó. 207 marha-or. 337 tolvaj. 95 egyéb vét-

segek miatt elítelt, és 106 rendőri (politiai) kihágások miatt bűnhődő. Nem szerint 830 férfi, és 64. némbér. Ezek között 16 évet el nem ért egyed, férfi 12, némbér 3; Huszonnégy éves koráig 152 férfi, 26 némbér: negyven éves koráig 413 férfi, 24 némbér. Negyven évtől 257 férfi, 7 némbér. Állapotjokra nézve volt közöttük 9 némbér, 2 tisztesebb rendű. 721 jobbágy, 162 idegen csavargó. Vallásra nézve 570 katolikus. 36 kálvinista. 275 n. e. görög, és 13 zsidó. Büntetésre nézve elítéltek fél évnél rövidebb bürtönre 618. egy évre 109. egytől 3 évig 98. három évre 33. három évnél továbbra 36. E' tíz év alatt az egész megyében t. i. mind a megyei mind az urodalmi raboskodók közül, halálra ítélve 's elvesztve lön egy, a másik elítelt a halálite végrehajtását bürtönbeni halálával előzte-meg. — Veröcze és Szerém vidékén az őszi vetések váratnál rosszabbul fizetnek, a tisztabuza keresztje (21 kévéjével számság) alig ad meg 1 p. m. a rozs alig 1 1/2 p. m. a szünetlen tartó számság és a rekent hőség miatt a tengeriből sem sokat várhatunk. A példátlan melegség július 17. 18kán 33—40 foknyira rugott — a mezőkön 's kertekben sok növényt elpörzsölt. Az eszéki sz. illésnap soka-malomon silány volt, eladó sok, vevő kevés, a pénz napról napra kevesebbülni látszik. A szőlő-gerezek érni kezdenek 's úgy tartják, hogy september elejéig minden szüretnek vége leend, bortermést igen jót jóslanak. A marha hús fontja árszabás szerint 10 v. xr. a tiszta búza mérője (pozs.) 4 f. 30 kr. váltóban határozott meg.

(Felelet a Jelenkor 51. és 52. számában Nyilváni József közleményére az abauji ref. egyházmegye-gyűlésről. Vége.) Nincs tekintete tovább a papnak, mert nincsenek a reformatusoknak törvényeik; forognak ugyan kézen két rendbeli Canonok is: u. m. a budaiak és Gelei Katonáci, egyik tökéletlenebb a másiknál, de jobbitás 's fejedelmi megerősítés nélkül. Az egyházi gyűlések a szent-léleknek könyörgés általi ünnepélyes segedelmi hívására kezdetnek, azonban bennök nem ritkán más lélek ül székelt, kinek parolására az utolsó soru világi uracs is szavat emelve helybenhagyást 's tapsot nyer, a közönséges pap pedig, ha ellenkezőleg felszólal, böcsülettel lehoradtik. Szóval illy fejtelenség idején nem volna csuda, ha a papi kijelölt csak jó jövedelmű gazdag egyházba, oda is volna vén pap főnök mellé, kinek már féllába koporsóban, hízlelné magát be segédül 's főnökét naponkénti bosszontás, 'stef. által kergetné ki világból, a világi úrnökök ajtáján vagy kétszer koldulna mely bókok közt perfogást, az esperessel 's papi úrnökökkel állásu lenni, bár millyen eszközök által is, népe bundam bekapott, így önmaguk önállásu lenni, bár millyen eszközök által is, népe előtti kedvességét örökítve, am de a nép erkölestelensége ellen soha se papoljon, sőt benne legalább hunyorítással egyezzek meg, 's legyen Éli paphoz hasonló; ezt mind helyben kellene hagyni, mert quis contra torrentem? — In idum quo vadit vadere sinas. Ugy látszik, bejött már a papok restauratiojának is ideje, hát csak corteskedjünk a hogy lehet 's cortesinkül válaszszunk népszerű — azaz jólivó iskolatanítókat is. 'S ha általok ekkélsziahoz jutottunk, legyünk haladatosak irántuk közbenjárásukért, 's habár soha nem tanítanak is, magasztaljuk őket, mitem gondolván a növekedő emberiséggel. Hogy továbbá egyházunkban megmaradhassunk, ur hallgatónknál ispankodjunk, velök vadászgassunk, üssük a papagát, mert a könnyen hivatalba juthatás ezen korában egy kimaradt papot száz lesi, — köz rendű híveinkkel pedig együtt pipázgassunk, őket magunkkal komázgatni engedjük, keservesen szerzett tisztes házi butorainkat velök mocskoltassuk be, mert mind ezt papjaitól törvényesen kívánhatja azon köz némes, ki tisztujítás előtt ilyenekre néha még alispánja háznál is fel van szabadítva 's a. Igy ha a hajdan olly virágzó 's világesodálta tudóságban gazdag ref. papság a legutadatlanabb egyedekké 's haszontalan szolgálkka fajul, rajta ne sokat törődjünk, nem mi számolunk érte. Kiterjeszkehdhetnének itt még fölszólalánk igazgatására, 's töképenzeik kezelésükre is; de minthogy egy valaki a Jelenkorban a debreczeni collegium felől ezt már némileg említé, itt önként felyölt vonunk az illyenekre. Valóban ohajtható volna, ha a ref. papok sorsa minél előbb javítatnék, meghagyatván ugyan a confraternitatis rendszer az igazgatásnál, de törvények által határok közé szorítottván; — ohajtható hogy a papokat a tanítókat köztünk ne a nép fizetné, 's ha választhatná is, miután megválasztók, csak per utján tehetné ki, hol az igazságtalan papüldözök — mint erőszakoskodók, a hatalmaskodók világszerint is érezhetők büntetettékné meg, azért megmaradna a szabadság tisztes, mert 's szabadság nem a féltelenségben, hanem a törvényben áll, — különben féltő, hogy a ref. vallás honunkban elaljasodik, a ház meghasonlik 's elpusztul, 's méltán kérdehetjük: hogy ha a papok, tekintetük nem levén a nép erkölestelenségére személt hunyni kénytelenek leendnek, lesz e sikere a fenszernek is? — Szót tesz tovább Ny. ur az abauji egyházak csekély jövedelméről, 's okát adja; miert silányodtak azok el; mi szavait így igazítjuk meg. Sok régi egyház igen gazdagon volt megajándékozotva buzgó elődök által, mint a szeszta 's eszéki, különben néptelen egyház 's sok földdel bir, de azt a buzgótlan utódok nem, vagy rosszul mivelik 's azt terem. Sok egyedgy, az mint a léhi egészen elnéptelenült, vagy a buzgó elődök méltatlan unokáji — van rá példa — az egyház ingatlan javait mérés 's birtokarányosításkor magoknak tulajdonították 's ellenük senki szavat emelni nem mer 's a. hogy több okot el-mellőzzünk. Fölhozza végre Ny. ur, mint Abaujmege határozatát, hogy a falusi iskolák 's tanítók vizsgálatára küldöttég van kinevezve, mely a jeleseket megdicsérje — szép jutalom! mely annyit ér mint hű és éhes házörnek a simogatás — a hanyagokat 's korhelyeket pedig kicsapja, quo jure? hát kívánhatnak e 's ha mind annyiszor kicsapják, kapnak e 12. köből gabonára, mellynek azonban bármi csekélység, pontos bejövételéről maga a buzgó Ny. ur sem áll jót, szorgalmas jőzan életű, 's tanult iskolatanítókat? — gondoljuk ehez, hogy ennyiért némely egyházban a cathedrán is majd egyenlő terhet viselnek papjaikkal. — Hány kondásnak nincs két, három ennyi egyenlő? ki azonban papjának nélkül Beszedi fizetését, hét számra nem hajtván ki, míg neki nem fizetnek, a pap 's tanító pedig fizetetlen sem teheti, hogy hét számra ne harangoztasson; azonban amaz, ha bosszantják, a falut néha még följuytással is fenyegeti, ha az abauji gyűlésen e' végzés helyett, ollyforma tanácskozást tartatottunk említett volna: mikép javíthatók a szegény falusi mesterek sorsát, ? — ha az igen tisztelt küldöttég a derék ifjabb Pázmány Dienes példája szerint fejenként minden éven csak két két iskolatanítót jutalmaztatna is. De tán némelyek azt felelnék erre: igen ám, ki fordítsa figyelmét illy tárgyra, — nincs pénz; de kérjük szíven, van wisthre. ur és társai? Az hogy illy hatalmas anathemázók papok 's tanítókra nézve. — és társai csak nem bosszantanak annyira, mert a római katolicusoknál is némely világi urak praesentálhatnak ajánlhatnak egyedeket papokul 's tanítókul, de ne felejsük uraim, ott a kiknek ezen jog van engedve, e' mellé jó esomé terhet is kaptak ám, mert ők a szó teljes értelmében patronusok, templomot, paplakot, iskolát ők tartoznak építtetni, a papnak dézmát engedni, őt nagyobbbré-

*) Iszonyú szerencsétlenséget kell hírlapunk, olly iszonyút, minőt a sorsnak nehéza átká ritkán szokott a halandókra róni, nehogy ónsulya alatt eltemetessenek. Egy atya elveszté fiát, 's három hét óta a legkínosb bizonytalanság faggatja szívét, mert még most sem tudja: életben van e vagy meghalt e az? Három hét óta semmit sem tud felőle, csak azon rettenetes bizonyosság lebeg rémkép gyanút átírt napján 's álmatlan éjén keresztül, hogy nincs fia — 's olly hosszúság idő óta — egy atyának örökkévalóságnak tetsző idő óta — semmilyekisebb reménységű, melly keble zivatárjékt földerítendő, egy hajszálnyi hír sem, mellyhez aggott szíve szakadt fonálát köthetné! Tegnapelőtt volt nálunk a szerencsétlen apa, t. Dobozy Antal ur Borsodból, 's könyves szemekkel és fájdalom 's keservtől fojtott hangon beszélt el, hogy fia július 10kén egyszerre eltűnt 's azóta nyomába sem akadhatni többé. A fiu 19 éves, nyulánk, széke volt, fejének bal részén szilvaforma, többi hajánál fehérebb folt vala látható. Patakon és Miskolczon mindig a legkínosb tanuló volt, 's Pesten első évi jurista levén, igen jól viselte magát, 's szelid erkölese 's példás magaviseleteért mindenkitől szeretettet. Eltűnéséről nem tud egyebet, mint hogy július 10kén délelőtt atyjának levelet írt, mellyben panasznak vagy komolyságnak semmi nyoma; délután este felé átment Budára t. Hraszkó krisztinavárosi káplán urhoz, hol 8 1/2 óráig mulatván, attól érzékenyen elbűcsözött. Azóta nem tudatik, hol van? Buda és Pestvárosi határok mindenütt kerestettek, — de mindhiába. Az igen szerencsétlen atya nevében kérjük tehát mind azokat, kik az elveszett fiuról valamit tudnának, vagy hallottak volna: lennének hívesek az atya megnyugtására hivatalunkhoz, vagy pedig t. Borsod vármegyéhez szíves adni; valamint bizodalmasan bátorodunk egyszerszem fölszólítani többi szerkesztőtársainkat is, méltóztatnának e szomorú eseményt közönségesb elterjedés végett becses lapjaikkal közölni.

szint fizetni, hetjük hát mindenben ott is úgy van is irhatnánk sal birna közban csipős 's a közmon mint egy jel gyógyítják nyítható iga szabad. Kel toki expap.

(Az á tól jul. 27ig sosság, az emberiség le haladáshoz a tása, 's így a rendszer czáfolatlan támogatni s minthogy sz lődése, 's h ben a prote szen uj elve módosítható ködhessék, nek azok, jai, melly s minden miv a nép 's az gyakorlati le ra bizatik, e közzöttek, rendű iskolá tik, 's maga tek, 's végre létre is hozá hitv. evangel denek előtt miszerint a' alatt tartand végett, hog nem a' külfö 's a' pesti e tettleges létvén — fő e tessék. — A megfelelővén, nay András Eperjesről: Kézmárkrul vácsék Mihá oktató urak kei mellett kezetek, az urakat küldé oktató; Nyi Sámuel urak szellemében érdekei, a' keblüségétől. szonyaihoz ságosnak, e hatásnak, 's nemcsak ok tehetségek ság, erköle testnek kike Alapul véte tett, 's a' azóta is ha nyainak, 's folyamatok lusi iskolák hetlen felső nyelvés em ajánlásával alapításával az egész ol t. i. a latin szemelött t minek lenn séges nyelv az életben hivatása föl

szint fizetni, míg némi patronus uraink?! — törvényesen igényelhetjük hát hogy előbb legyenek a' romai keresztyén patronus urakhoz mindenben hasonló, akkor örömet megadjuk nekik — de törvény útján, mert ott is úgy van — a' ki 's betevési, meghívási 's kiesapási teljes jogot. Többet is irhatnánk, de claudite jam rivus, sat prata bibere. — Vajha kívánt hatásal bírna közlésünk sebeink orvoslására. Igaz nem mondhatjuk, hogy szavainkban csipős is ne volna, de magába értődik, hogy van sok dicséretes kivétel, 's a' közmondás szerint: kinek nem inge, ne öltse magára, tanult orvosok is, mint egy jeles egyházi szónokunk mondja, „a' sebeket előbb fölfeszegetik, úgy gyógyítják be.“ Szavaink, kétségbehozhatlan 's példákkal egyenkint bebizonyítható igazságok, igazságot pedig e' nyilvánosság korában írni 's közölni szabad. Kelt Abaujban 1841. nyárhó 3. több ref. rendes pap és nevökben Títoki expap.

(Az ág. hitv. evang. iskolák oktatóinak Zay-Ugrócson f. évi jul. 20-tól jul. 27-ig tartott gyűlése.) Az ifjuság, a' nép-nevelés, és általa a' vallásosság, az erkölcsiség és az értelmiség üdvös fejlesztése 's terjesztése, az emberiség legszentebb ügye. Mind ezeknek leghatósab eszközlője pedig a' korhaladáshoz aránylag szilárd alapokra gyökeresítendő iskolai rendszer alakítása, 's így azon ország a' többiek sorában legszerencsésb, mellyben hasonló rendszer a' tökéletesség elérhető legmagasb fokához legközelebb áll. Ezen czáfolhatlan 's általában elismert igazságot okszerekkel bővebben fejtegetni 's támogatni szükségtelen, főleg pedig a' két evang. felekezetet illetőleg azért, minthogy szellemi tehetségünk szabad kiképezése, az értelmiség szabad fejlődése, a' halhatlan ész jogainak épségbeni fentartása azon sarkok, mellyekben a' protestantismus léte alapul. — De hogy egy hasonló rendszer vagy egészen új elvekre alapíthatassék, vagy az egyes iskolák viszonyaihoz képest módosíthatassék, szóval, hogy a' köznevelés nagy ügyében kimerítőleg működhessék, szükséges, miszerint abban előlegesen és közvetlen részt vegyének azok, kiket ezen ügy legközelebről érdekel, azaz: azon jeles rend tagjai, melly szellemi jóllétünknek 's közvetve az anyagnak is főeszközlője, 's minden miveltségi státusban legnagyobb méltánylást, és tekintetet érdemel: t. i. a' nép 's az ifjuság lelkes oktatóinak rendje. — Mi már ezen fontos tárgynak gyakorlati létesíthetőségét illeti, ez vagy erre rendelt egyedre, vagy választmányra bízatik, és később vagy az illető iskolákkal, észrevételeik előadása végett, közöltetik, vagy, mi czélszerűbb, egy minden főiskolai és néhány másodrendű iskolai intézet képviselőiből álló gyűlés szorgos taglalása alá bocsátatik, 's maga idején az e'kép alkotott terv bírálat végett az egyházi kerületek, 's végre a' közgyűlés elibe terjesztetik, — 's ha helyben hagyást nyer, létre is hozatik. Ezen utolsó mód czélszerűségéről levén a' magyarhoni ág. hitv. evangélikusok főfelügyelője is meggyőződve, a' superitendens urakat mindenek előtt szívesen meghíván, az illető főiskolák felügyelőseit felszólítá, miszerint a' Zay-Ugrócson f. e. július 20-án 's következő napjain elnöklése alatt tartandó oktatói közgyűlésre körükből több oktató ur a' t' küldjenek ki a' végett, hogy mely tudományáról 's nagy tapasztalásáról nemcsak honunk, hanem a' külföld előtt is köztiszteltetben álló Schedius Lajos ur, kir. tanácsnok 's a' pesti egyetemnél rendes oktató által készített új iskolai rendszer terve, tetteles létrehozásában a' netalán fejlődő akadályok előlegesen elmellőztetvén — fő elveinek fentartása mellett, az egyes iskolák viszonyaihoz illesztessék. — Az érintett felügyelőségek ezen felszólításnak ismért lelkesüléssel megfelelővén, következő urakat küldötték ki: a' pozsonyi lyceum részéről Michnay András 's Boleman István, Sopronybul: Hetyésy László 's Király József; Eperjesről: Munyay Antal, Lajos Vandrak András és Kolbenheyer Móríc; Kézsmárkrol: Benedicty János és Stenzel Hugo; Lőcséről: Müller György, Hlavács Mihály 's Tomasek Pál; Selmecről: Lichard Dániel 's Cunczius Károly, oktató urakat. — Ezen igen tisztelt oktató urakon kívül, a' honunk közérdekei mellett buzgóan törekvő modori, miskolci, és nyiregyházi evang. gyülekezetek, az üdvös cél elősegítéséhez járulni kívánván, részükrol következő urakat küldének ki: Modorból Emresz János, egyházi felügyelő és Stúr Károly oktató; Nyiregyházáról Karlovszky Lajos orv. tanár, Tregjár Pál 's Balla Sámuel urakat 's Miskolczról Némethy Pál oktató urat. — Főelvekűl, mellyek szellemében törekedett működni a' gyűlés, szolgáltanak: az emberiség közérdekei, a' keresztyén evang. szellem, távol minden ábrándozástól és szűkeblúségtől. Az egyes részek méltánylásánál 's elrendezésénél, 's az élet viszonyaihoz alkalmaztatásánál a' gyűlés vezérelvei valának: az igaznak, igazságosnak, egyetemességnek, kimerítőségnek, létesíthetésnek vagy életbe hozhatásnak, 's reform. atyánkfjai által is elfogadhatásnak elvei. A' mód 's cél: nemcsak oktatni, hanem nevelni is, mert míg iskoláinkban csupán az észbeli tehetségek miveltetése méltatik figyelemre, nem pedig hasonlólag a' vallásosság, erkölcsiség, nemzetiség, a' jelennek classicusok általi fejlesztése, a' testnek kiképezetése, — azoktól az egész nemzetre üdvös hatást nem várhatni. Alapul vétetett, mint már feljebb is említém, Schedius Lajos ur által szerkesztett, 's a' tavalyi közgyűlés által is helyeslett terv, a' mennyiben ez a' már azóta is haladt nemzeti fejlődésnek 's egyes főiskoláink egymás közti viszonyainak, 's az érintett elveknek megfelel; t. i. a' tárgyaknál, 's a' tudományi folyamatok osztályozásánál nagyobbára megtartatott. Bővített azonban a' falusi iskolákat illető tervvel; a' polgári iskolákat érdekelve pedig, egy mellőzhetlen felsőbb osztállyal; a' magyar nyelvnek minden osztályozatban oktatási nyelvvé emeltetésével; a' testi gyakorlatoknak, az éneklésnek, rajzolásnak ajánlásával; a' tanítási mód szabályaival; az iskolai fenyíték elveinek meg-alapításával; az egész terv életbe hozhatása módját illető vezéreszmékekkel, 's az egész oktatói rend állását tárgyzó ohajtásokkal. Mi pedig a' classicus, t. i. a' latin, és görög nyelveket illeti, ezeknek is megadatott a' maguké, szemelött tartatván „miszerint különösen a' latin nyelv, hogy az lehessen, minek lennie kell, 's minek lenni más népeknél tapasztaljuk, tudósak közönséges nyelve, tanultassék classicusokból — 's a' reáliák azon nyelven, melly az életben a' közlés eszköze.“ — Miről a' gyűlés javaslatot tenni hatalma 's hivatása fölöttinek tartotta, (p. o. az iskolák külső kormányáról) az a' rend-

szerből kimaradt, 's az illető hatóságok 's gyűlések böles intézkedéseit várja. Ha ezen terv a' nevezett helyeken viszhangra találna 's elfogadást nyerne, nem sokára az ország színének bemutathatnók iskoláink szerkezetének teljes képét. — Vajjon az egybegyűlt lelkes férfiak kitűzött nagy czéljoknak 's a' feszült várakozásnak teljesen megfeleltek é? ezen kérdés fejtegetése a' beküldő jogainak 's erejének körén tul vág; ez a' közgyűlésnek, a' hazának, 's az időnek tisztje. Azonban szent kötelességének tartja a' beküldő, az illető tiszt. oktató uraknak fáradatlan buzgóságukért, mellyel nagy feladatjok eszközlésében eljárak, őszinte bizodalnokért, mellyel iránta bebizonyítani sziveskedtenek, forró köszönését az egész haza színe előtt nyilvánítani. Élete pillanatának legszebbikéhez sorozandja a' dicső körükben töltött órákat. — Bucsány Julius 29kén 1841. Gróf Zay Károly.

(Nyilvános köszönet.) Mitgos csömöri gr. Zay Károly urnak, Zay-Ugrócz örökösének 's a' t. mint a' magyarhoni ágostai hitval. evangélikus gyülekezetek 's iskolák főfelügyelőjének meghívására a' honunkban létező ág. ev. felsőbb iskolák kiküldött oktatóji a' zay-ugróci várban összegyülekezvén, a' most tisztelt gróf ő mlg. elnöksége alatt, e' f. évi nyárhó 20kán és következő napjain a' főiskoláinkba behozandó egyforma tudományos rendszerről, nemzeti nyelvünknek, mint közönséges oktatási nyelvnek alsó és felsőbb iskoláinkba minélelőbb eszközlendő behozatásáról, czélirányos oktatásról 's egyéb az iskolai életbe vágó kérdésekről folytonosan tanácskoztak. Melly alkalommal hálás érzéssel megemlítettvén németujvári gr. Batthyányi Kázmér ő mlg. azon kitűnő nagylelkűsége, melly szerint a' legközelebbi mult iskolai évben minden honi főiskolánkat magyar föld- és égtekével megajándékozni kegyeskedett, a' jelenvolt oktatók egyhangulag határozták, hogy ezen nagyszerű ajándékért tisztelt gróf ő mlg. alázatos köszönetjök a' hirlapok útján mély tisztelettel nyilváníttassék. Kelt Zay-Ugrócson nyárhó 26án 1841 Király József mk. mint a' gyűlés jegyzője.

A' Soprony-Vasi szederegylet július 26án tartá rendes közgyűlését. Gr. Viczay Héder szólalt fel a' tisztelt egylethez először, 's a' közkivánságot fejezte ki, midőn Széchenyi Lajos gr. ő exját kérte meg a' mai gyűlésben elnöklenni. Ő exja, bár rosszul érte is magát, de a' közkivánságnak engedve elfoglala az elnöki széket, 's az ülés megkezdett, a' mult nagy gyűlés jegyzőkönyvének felolvasásával. Ezután gr. Széchenyi István állott fel és az ideig őrái választmány nevében is mint annak elnöke leköszönt rövid szavakba foglalva az egylet eddigi állását. Eddig már 14 hold van megvéve 's 4925 for. pengő évenként biztosítva. Ugyan a' tisztelt gr. indítványára, az évi jövedelem kívánatos öregbítéséül, az aláírás zárideje még egy évre halasztatott és vételre — a' választandó igazgatóság felhatalmaztatott — a' testületnek egészben vásárlási egyességet ezközleni, szerződéseket kötni 's több efféle szükséges bármi intézkedést végre hajtani úgy szólván lehetlen is levén. — Majd választmányi jegyző Simon N. János ur tette le a' gyülekezett asztalára minden keze alatt volt irományait az egyletnek, felolvasá Czindery László urnak a' M. Gazdasági egyesület alelnökének hivatalos választát — a' szederegylet megkereső-levelére 's ugyan az említett egyesület által kiadott Magyar Gazda gazdasági lapnak ajándékképeni megküldését említve, ezek köztetszéssel fogadtattak. A' gyűlés tulajdonképeni czéljához — az igazgatóság választásához fogtak most a' részvényesek: de míg a' szavazatok összeszedése foglalatoskodtatná az erre kinevetett küldöttséget — Széchenyi István gr. üdvözlő felszólításával bemutatatta Henking ur egy hovasi selyem tenyésztő sziveskedett — sok éves tapasztalatit a' szederfák nevelése körül — egy jeles szerkezetű lelkes felolvasásban közölni az egybegyűlt tagokkal. Elénk színekkel rajzoló az egylet hazánk anyagi erejének növelésére egyedüli fő és szükségképeni sikerét, ennek országos erkölcsi hatását — rendszerének javaslata után — főkép türelmet és kitartást ajánla — sőt reményle, 's végül a' karzatnak ékes hölgy-koszorujához intezett buzditó szavakkal könyörge szépeinknek: — ragadnak meg ez alkalmat neveiket a' magyar selyemtenyésztés évkönyveiben örökíteni, pártolásaikkal és részvétökkel járulva ezen érdekes nemzeti ügyhöz. Értekezése olly elégülést aratott, hogy magyarra áttételére nt. Tatay János ur felkéréstvén — az mind két nyelven kinyomatni határozatott. Ezután a' szavazatokat összeszedő küldöttség jelenté, hogy elnöknek közakarattal gr. Széchenyi István, alelnököknek, Vasra: Vidos József, Sopronyra: Niczky Sándor; jegyzőnek: Chernel Lajos, pénztárnoknak: Hofer Péter, ügyészek: Scheller Mihály urak választattak meg. Ezután társulati közébödre gyülekeztek a' részvényes urak, hol barátságos vigsággal ürittettek poharak az uralkodó házért, az ujon szerencsésen választott elnök Széchenyi Istvánért 's t. (Széchenyi István két elköszöntő beszédét jövő Társalkodónk közlendí) A' választmány még délest összeült és jövendő munkálkodásai útjáról tanácskozva — Henking urral egyezni jövő szombatot tüzé ki, mert Henking ur, mint hallik, 1000 pengő forint évenkénti fizetésért a' faskola igazgatóságát elvállalná 's tön egyszersmind több czélszerű előkészületet. — 21én szét hordatott nyomott meghívólapok hirdetéek a' városház teremében N. Vághy Ferencz hétszemélyes táblai váltói előadó — mint Sopronyváros volt bokros erdemü polgármestere és bírája képenek 11 óraker történeendő ünnepélyes leleplezését. Hogy sz. kir. Soprony városa szónokot nem talált, ki a' buzgó hazafi érdemeit elősorolja 's az ez alkalommal érzett polgári öröm tolmácsa legyen, azt, ha már csak gondolunk is reá, hogy tán nem találhatott — meg kell bocsátanunk; de hogy embert nem lelt, ki ezt magyarul tette volna ha nem is különben, mint dr. Töpfer németül tette, ez megbocsáthatlan hiba. A' megtisztelt honfi polgári koszoruja fényesebb, hogysen a' tudós orvos ur által érdemeihez toldott apróságok piritó előadása, és oda nem tartozó nagyobbaknak összehalmozása, azt tán csak a' gyülekezet akármelly tagja előtt is elhomályosíthatná, de boszantó érthetlenségü a' jó Töpfer ur olvasmányának vége, hol — egy kissé nagyobb megerőtetésével — szinte fényes nemzetiségét terjedni — kisszerű önzés megtagadásán hazafui áldozatot tenyészni említ Vághy tá-

vozása után Sopronban — Quis? quid? ubi? quibus auxiliis? — Nemzetisést és hazafit lelkisést — im a' nyelvhez ösztönszerű ragaszkodás — tisztelet most már törvényes kötelességének hanyagolásával? Nem! tudós Töpfer ur, ez nem Vághy nyomdoka! — Helyes szempontból fogta fel a' dolgot polgármester Laitner ur, ki is méltányló köszönettel fogadta a' polgárközség ezen tettét, mint buzdító példát a' tisztviselőnek hivatala pontos és lélekisméretes teljesítésére. A' német felolvasásokat több tisztelt névnek említésinél magyar éljenek szakaszták meg. Az ünnepélyes leleplezés pompáját öregbíték a' megye, katonaság's papság részéről jelenvolt számos főbb hivatalokat viselő. — E. Sz. A.

Székesfehérvár, jul. 22kén. Nálunk a' lelki mivelttség a' vadságon, szelidség a' durva szilajságon, okosság a' tudatlanságon, józanság a' mértéktelenségen, ész az esztelenségen, általában erény a' bűnön erőt kezd venni, diadalt ünnepelni, 's nem csupán üres szóban, hanem szilárd önmegtagadásból származott tettben is haladást igazolni. Áll és üdvösen indult hatni a' mértéktelenség és káromkodás elleni egyesület ezen czim alatt: a' józan 's okosak nem káromkodnak; özszeállottak már igen számosan a' fehérvári jobb keresztyének közül harcolandók azon bűnök ellen, mellyek a' magyar nemzet igen sokjaiban olly mély gyökereket vertek, hogy a' gonosz- 's okatlanok által minden szent mintegy szabadon tiportatik; Isten, Krisztus, Mária, a' megváltás jele'stb. szidalmaztatnak, 's arczpirulással kell kimondanom, igen gyakran azok által is, kik magokat fölvilágosodottaknak kürtölgetik. Uraim! a' káromkodás büne ellen számos isteni és polgári törvényink vannak; üssétek csak föl Mózes 3dik könyve 24ik részét; pillantsatok hazánk törvénykönyvébe, látandjátok az 1563:42dik, 1669 szinte 42ik és 1723:110ik t.cikkeket; tekintsetek több nemes vegye jegyzőkönyveibe, olvashatjátok azokban, hogy régieket ne említsék, az újabb kori rendeleteket, mellyeket, utját állandókul e' piszkos bűnnek, hozának ugyanezen megyék jó- és szentért lelkesen buzgó Rendei; így rendelkezék, a' mennyire csak én emlékezem, Fehér, Zala, Somogy, Vas 1827ik óta kétszer háromszor, fájdalom! de olly csekély sikerrel, mint tapasztalhatni, hogy napról napra tovább terjed a' veszedelmes metely! Már most ki mondandja fölvilágosodottaknak, mivelteknek azokat, kik tudják, hogy a' nemzet tagjait egygyészorító és boldogító kapesok a' törvények, 's mégis azokat olly szemtelenül — sokszor törvény-elleni bűnökben némi derékséget helyhezette — gázolják? sajnálom a' neveletlen, az igazán tudatlanságból káromkodó puszták lakóit, kik soha, vagy igen is ritkán hallják a' törvények említését 's az üdvös lelki tanításokat; sajnálom a' mező emberét, ki mind a' mellett, hogy többet hall és többet tudhat amannál, mégis káromkodik; de valljuk meg uraim! ez nem lenne ollyan, ha attól, kit ő szívesen tükreül választ magának, 's kit magánál okosabbnak tart, nem hallaná azt, mi által fölzsabadított-nak véli magát nem csupán ezen, hanem minden egyéb gonoszra is; pedig a' Krisztus erényországában, mellynek polgáraiul szeretik magokat tartogatni a' miveltek, senkinek sem szabad több, mint másnak; itt nem szabad több az urnak, mint koldusnak, gazdagnak, mint szegénynek. Vagy talán azt mondja erre, kit érdekelnek szavaim: hisz a' káromkodás bűnnek nincs befolyása a' nemzet jólétére 's boldogságának előmozdítására, Isten pedig szentebb, sem hogy árthasson neki a' szennyes nyelvű ember; kárt vele senkinek sem okozok. Barátom! megmutatom nem sokára, hogy igen nagy kárt, hatót az egész nemzetre, követsz el 's megmutatásomat nem, mint előre gondolni szeretéd, pedánt okokkal erősítendem, Istennek sem árthatsz, hanem igen magadnak, mert a' mellett, hogy magadnak kell magadat józan eszed ítélő-széke előtt kárhoztatnod, mások megvetnek, mint kábát, ki némelly éretlen szavaidról nem számolhatsz; igenis barátom! ártasz nemzetednek, mert nemde sokszor rovattunk meg a' külföld által darabosságunkért; csak nem rég is megjelent egy könyv, melly hason oldalakról ismertetett meg bennünket magyarokat német betűkkel: megczáfoltatott ugyan a' könyv magyarul magyar által, de érte-é azt a' külföld? 's tisztán állunk-é előtte szellemi tekintetben? 's azért nem marad-é igaz igen sok, mi benne mondatik? igenis barátom, szükséges tehát rendelkezünk úgy, hogy tettel czáfoljuk meg; aztán pedig nemde a' törvények szoros kapcsolatban vannak egymással és ki egyet semmibe vehet, nem félhetjük-e tőle a' többit is? — Továbbá a' szent bölcs szerint bolond a' káromkodó, mert káromkodva ollyat mondott, mi okosság-elleni; ez igaz, 's hány káromkodó legmocskosb szavai közepett szeretne bámulatni okosságért? mi ismét esztelenségre esztelenség! — Vajjon ki az, ki csak parányi észszel birva nem helyeslendi, hogy egy nemes, szelid, szép- és hasznosért állandón buzgó, erényes, igaz ember, és keresztyén becsültessek? ki az, ha okos, hogy ugyanezen nemeslelkű embert böcstelenítettini engedje? nemde senki, 's ha egy valaki találkoznék, kábult velejűnek tartandjuk; ezt emberileg emberről hozom föl, holott semmi sincs egészen tökéletes 's mindenkinek tetszhető a' földön. Isten a' csak gondolható tökélynek ideálja, kiben, mindent, mit keres és földön nem találhat, a' halandó központosítva gondolni szeret és akar. Már most kérдем: mint nevezendjük azt, ki Istent, Krisztust, Máriát, szenteket 's t. b. káromol? azt, kit mindenhatónak, legjobbnak, legszentebbnak vall, 's azokat, kiket szenteknek tisztel? ah! de nem szomorítom lelkemet, a' nagy Istent illetve-illyes méltatlanság fájdalmasan tépi keblemet 's ohajtatja velem: vajha minél hamarabb egyetértve az egész magyar község „káromkodást és iszákosságot irtó“ egyesületünkkel özszeszövetkeznék, 's nemesíteni, tanítani törekednék azon nemtelen, vad tudatlanokat, kik e' bajban olly sajnós kórosan, 's a' nemzetre hatólag szomszédaink-és egyéb ajku honfitársaink előtt, kik nagy részint ezért nyelv által velünk rekonulni borzadnak — olly gyalázatos károsan szenvednek. — Egyesületünk tagja mindenki lehet, ki lekötelezi magát, hogy a' fő czélt egész erejéből eszközlendi, hogy nemesítendi magát lemondva az említett két bűnről, és nemesítend másokat

is, meggyőzve őket czélszerű intésekkel, meggyőző okokkal arról, mennyire mocskos és aljasító bűnök ezek. Eddig különösen igen sok apa, anya, családfo lépett az egyesületbe, kiknek tisztök gyermekeikből 's cselédjeikből kiirtani e' két bűnt; az egyesület eddigi tagjai között ragyog egy pár diszes név 's jövőre igen szép remény biztat bennünket, 's mi több általános viszhang annál is inkább, mert az épen most egybegyült megyei Rendek értesítetvén egyesületünk szép irányáról, Salamon Lajos t.biró indítványára egyhangulag buzgó lelkesüléssel oda nyilatkoztak, mennyire kötelesek egyintezkedni, hogy egyesületünk szent czélját egész bölcs kormányuk alá bízott Fehérmegyében minél biztosbeszközökkel sikerítsék; miért is választmányt biztak meg olly terv kidolgozására, minél fogva nemcsak ezen megyében, de az egész haza minden megyéjében, hol ezen bűn uralkodik, üdvös eredményel működhetni. Ha több hason buzgalmu — miről nem is kétkedem — polgári hatóság a' magyar egyház lelkes papjaival egyetértve harcoland a' lelki roszak ellen, úgy hiszem szellemi tekintetben könnyen elérendjük Európa minden miveltbb nemzetét. A' tervet Fehérmegye közlendi minden megyével. Várasai tanácsunk és katonai parancsnok szinte megleendik a' káromkodás gátlására a' szükséges lépéseket. Várasunk lelkipásztorai pedig már ugys fáradhatlanul hatnak e' bűn elfojtására, mit vagy azért sem kellene említenem, hogy az egyesületet is nekik köszönhetni. Az egyesület elnöke Krizsán Ignác és segédei csak Istentől várhatják jutalmokat buzgalmokért, mert azt ember nekik meg nem fizetheti, az egyház pedig 's édes hazánk legfőlebb azzal, hogy kifáraghatlan betűkkel vésendi neveiket érdeműsük könyvébe. Egyh. Tud.

Spanyolország.

(Angol csempészek növekedő szemtelensége.) Madrid, jul. 17ikén: „Alig mulik nap el, hogy újabb hírek ne érkezének zavargásokról, a' spanyol hatóságok gyöngeségéről, 's a' spanyol nemzet ellen elkövetett méltatlankodó sérelmekről. Az angol csempészek napról napra szemtelenebbül üzük ármányikat, 's legközelebb véres özszeütközést merészlettel a' határőrökkel, kik közül többen életökkel adóztanak kötelességük teljesítéséért, 's a' tettesek büntetés nélkül maradtak. Az angolok Ceutát szeretnék elfoglalni, 's merényeik e' ezéla irányoztatják; de hihetőleg siker nélkül, mert a' spanyol nemzet már Napoleonnak is megmutatta, hogy az elnyomó önkény ellen teljes hatállyal bír föllépni. Hiszik, hogy a' ministerség kénytelen lesz lemondani, miután e' kicsapongásokat nem bírja, vagy nem akarja illőn fékezni és megtorlani.“ Az alhucemasi zendülőket a' kormány elfogató 's nagyobb részöket agyonlöveté. —

Anglia

(A' választások bevégeztetvék. Elegy.) A' tökéletesen bevégeztett választások végeredménye imez: tory 368, whig 291, tory többség tehát 77. Hiszik azonban, hogy Peel mind e' mellett sem jutand miniszerelnökségre, mert a' királyné annyira idegenkedik tőle, hogy inkább Aberdeen lordot szándékozik e' polczra emelni. — A' hajógyárakban folyvást nagy munkásság uralkodik; legujabban ismét két nagy hadigözös készült el. — Brunnel mérnök fogadott, hogy „the Hurricane“ gözmogonyon Bristolbul vasuton két óra alatt Londonba fog utazni. Bristol 60 angol mérföldnyire van Londontól. — Byron utolsó barátja, Parry Vilmos, nagy inségben él; Byron tisztelői aláírást nyitottak fölsegélésire. —

Franciaország.

(Készületek a' juliusi ünnepekre. Elegy.) A' jul. ünnepi diszrend már megjelent, és szokott modorban van szerkesztve. Három napig 3 nagy árbozon, az ujhidterén, nemzeti zászlók leendnek kitűzve; elsőnap alamiznaosztogatás a' városi szegénység közt; 2ik nap egyházi istenisztelet a' szabadságot védett 's érette elhunyt polgárokért; 3dik nap reggel és esti órákor álgyuzás, katonai mutatványok, némajátékok, zene 's egyéb népmulatságok, délután 3 órákor hajóverseny a' Szajrán, világitás, tűzjáték, 's a' t. A' katonaság laktanyákba rendeltetett, 's a' lovasok nyereg alatt kötelesek paripáikat tartani. — Toulouseban teljes nyugalom uralkodik. — A' National heves vitába vegyült a' kormánylappal az erősítvények miatt, miket nem a' külföld, hanem a' parisi polgárság ellen mond irányoztatva. — A' francia hajóhad egy része Tunisz előtt fog horgonyzani, a' többi pedig Smyrnába menend.

Külföldi elegyhir.

Jul. 20kán három embert nyakaztak le Romában 's ez alkalommal nem tudni miért, olly zavargás történt, hogy kilencz személy maradt halva. — Hir szerint Kreta siksága nagyobb részint meghódolt már a' szultánnak 's még csak a' hegyekben tartják fen magokat a' fölkeltek. — A' büntetti hirlap szerint Berlinben 1816ban 876. büntetti nyomozás volt, 1817. óta mindig növekedett az és 1838ban 3439re emelkedett. 1816ban t. i. Berlinnek 170ezer lakosa volt, 1838ban 340ezer és így a' lakosok száma kétannyira, a' büntettek pedig négy annyira szaporodott. — A' jul. 17ki nagy orkán sáskát hozott magával 's hullatott Roma utcáira. — Bajorországban a' kormány-lap jelentése szerint a' zene- és színművek ótalomba vétetnek az utánnymatás ellen. — Az orosz czár Szaniszló első rendű keresztyével jutalmazta meg Abumusszelim khánt a' cserkeszek ellen kitüntetett vitézségeért. — A' cserkesz partokat kemény ostromzár alatt tartja a' moszka. Midőn nem rég Shurukoglu thuguz hiesfőnök Konstantinápolybul egy dereglyén hazájába evezne, megtámadta őt egy kis orosz hadi hajó. A' cserkeszek mindössze 30—40nen lehettek ezer puskával, az oroszok álgyuval tüzeltek; a' viadal rettentő lett, a' cserkeszek megmázták a' hajót, hanem ekkor egy orosz gözös oda röpült 's a' vitéz cserkeszek elfogattak. — Ali fíja, Said bey az egység eszközlése mellett a' szultán hugát is nőül veendi. Ali befolyása naponkint növekszik Konstantinápolyban, nem csupán azért, mivel bőven ajándékoztatja a' porta tisztviselőit, hanem azért is, mivel teljes hitelt adtak azon hírnek, hogy a' szövetségesek föl akarják magok közt a' török birodalmat osztani, és azt hiszik, hogy ketten egyetértve daczolhatnak egész Európával is, meghasonolva pedig mindketten elvesznek. Rezsid basát Parisba küldik követnek. —